

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government

Ministria e Mbrojtjes
Ministarstvo Odbrane / Ministry of Defense

Njësia për të Drejtat e Njeriut dhe Barazi Gjinore / Jedinica za Ljudska Prava / Unit for Human Rights and Gender Equality

---

POLITIKA
ZA LJUDSKA PRAVA I RAVNOPRAVNOST POLOVA
U MINISTARSTVU ODBRANE I KOSOVSKE BEZBEDNOSNE
SNAGE

Odobreno od strane:
Rrustem BERISHA

Ministar **Ministarstvo Odbrane**
Datum: 28/03/2019

SADRŽAJ

Skraćenice.....	3
Reference.....	4
Definicije	5
Uvod.....	6
Dostignuća- Trenutna Situacija.....	7
Svrha.....	9
Ciljevi.....	9
Glavni principi	10
Sprovođenje.....	10
SWOT analiza	12
Prednosti.....	12
Nedostaci.....	13
Pretnje.....	13
Mogućnosti.....	13
Prioriteti	14
Zaključci.....	15

SKRAĆENICE

MO- Ministarstvo Odbrane

KBS- Kosovske Bezbednosne Snage

JLPR- Jedinica za Ljudska Prava i Ravnopravnost Polova

RKS - Republika Kosova

KPZ- Kancelarija za Pitanja Zajednice

KP- Kancelarija Premijera

KDU- Kancelarija za dobro upravljanje

EU- Evropska Unija

SB- Savet Bezbednosti

OUN- Organizacija Ujedinjenih Nacija

PLP – Politika za Ljudska Prava

REFERENCE

Međunarodne konvencije i zakonski akti

1. Univerzalna Deklaracija o Ljudskim Pravima, UN, 10. decembar 1948;
2. Međunarodna konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, UN, Generalna skupština, decembar 1966;
3. Konvencija o Eliminisanje Svih Oblika Rasne Diskriminacije, UN, 21. decembra 1965, koja je stupila na snagu 4. januara 1969;
4. Konvencija o Eliminaciji Svih Oblika Diskriminacije Žena (CEDAW), UN, 1979, koja je stupila na snagu 3. septembra 1981;
5. Međunarodna konvencija o Civilnim i Političkim Pravima, UN, Generalna Skupština, koja je stupio na snagu 16. decembra 1966;
6. Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom, usvojena od strane Generalne Skupštine;
7. Rezolucija Saveta Bezbednosti UN-a 1325, "Žene, mir i bezbednost", koja je stupila na snagu 2000. godine;
8. Zakon Evropske Unije (Članovi 2 i 3 - Promocija ravnopravnosti polova, Član 141 - Jednakost između žena i muškaraca na poslu i profesiji i Član 13 - diskriminacija pola unutar i izvan radnog mesta).

Zakoni Republike Kosovo

1. Ustav Republike Kosovo usvojen 9. aprila 2008. godine, koji je stupio na snagu 15. juna 2008. godine, postavio je pravnu osnovu za osnivanje KBS i MKSB.
2. Zakon br. 06/L-122 za Ministarstvo Odbrane, Službeni List 1/2019, od 04.01.2019 (član 5, stav 1.18).
3. Zakon br. 06/L-123 o Kosovskim Bezbednosnim Snagama, Službeni List br. 1/2019, od 04.01.2019 (član 5).
4. Zakon br. 05/L-019 o Ombudsmanu
5. Zakon br. 05/L-020 o ravnopravnosti polova, Službeni List Republike Kosovo, br.16, 26. jun 2015;
6. Zakon br. 05/L-021, o Zaštiti od Diskriminacije, Službeni List Republike Kosovo, br. 16, 26 Jun, 2015;
7. Zakon o Obmudsmanu na Kosovu, Službeni List Republike Kosovo, br.16, 26. jun 2015;
8. Zakon br. 03/L-182 o Zaštiti od Nasilja u Porodici, Službeni List Republike Kosovo, br, 76/2010;
9. Strategija za integraciju ne većinskih zajednica u MO i KBS 2017-2020

DEFINICIJE

1. **Pol** - podrazumeva društveno nastale uloge pripisane ženama i muškarcima, koje su stečeni identitet, promene tokom vremena i generalno promene unutar i između kultura;
  2. **Ravnopravnost polova** - je potpuno i ravnopravno ostvarivanje ljudskih prava žena i muškaraca. Nema diskriminacije na osnovu polova zasnovanih mogućnosti, deljenja resursa ili koristi i pristupa uslugama;
  3. **Jednake mogućnosti** - znači obezbeđivanje potpunog i ravnopravnog učešća muškaraca i žena u svim aspektima političkog, društvenog, kulturnog, obrazovnog i ekonomskog života, kao i u drugim oblastima određenim ovim ili drugim zakonom;
  4. **Jednak tretman** - jednak tretman bez direktne ili indirektno diskriminacije na osnovu pola i promovisanje rodne ravnopravnosti;
  5. **Posebne mere** - su privremene mere koje imaju za cilj garantovanje jednakih prava i promicanje ravnopravnosti polova u onim područjima gde postoji nejednakost.
  6. **Diskriminacija** - je svako razlikovanje, isključenje, ograničenje ili povlastica po bilo kom osnovu iz člana 1 (1) Zakona o zaštiti od diskriminacije, koji ima za cilj ili posledicu poništavanje, narušavanje priznanja, uživanje ili izvršavanje u njemu na isti način kao i drugi, osnovnih prava i sloboda priznatih Ustavom i drugim važećim zakonima u Republici Kosovo.
  7. **Afirmativne akcije** - su mere koje se poduzimaju kako bi se sprečile ili nadoknadile ugrožene grupe ili osobe povezane sa bilo kojim od osnova navedenih u članu (1) Zakona o zaštiti od diskriminacije. Ove radnje se ne smatraju diskriminacijom, već se koriste do svrhe za koju se te mere postižu.
-
1. **Seksualno uznemiravanje** - označava bilo koji oblik neželjenog verbalnog, ne verbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode, sa namerom ili posledicom dodirivanja ili narušavanja dostojanstva osobe, i za stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, ponižavajućeg, ograda;

UVOD

Ustav Republike Kosovo kao najviši pravni i regulatorni akt iz svih oblasti ljudskog života, u drugom poglavlju, odnosno član 21 st. 1, odnosi se na oblast ljudskih prava, definišući ih kao “ *su neodvojiva, neotuđiva i neosporiva i čine osnov pravnog reda Republike Kosovo* ”. Ustav Kosova predviđa obavezu države da štiti i garantuje osnovna prava i slobode.

Republika Kosovo je razvila pravni okvir i druge mehanizme na centralnom i lokalnom nivou kako bi postigla zaštitu i poštovanje ljudskih prava, kao što su ravnopravnost polova i prava ne većinskih zajednica, pružajući jednake mogućnosti za sve bez razlika.

Perspektiva polova u MO i KBS je vitalna dimenzija, koja se sada proširuje na politike i planove implementacije na svim nivoima u svim jedinicama, brigadama, bataljonima, odeljenjima, sektorima i kancelarijama. Fokusirajući se na bezbednost, uloga žena postaje sve važnija, kao što su: operacije, upravljanje krizama, donošenje odluka i tako dalje. Obezbeđivanje ravnopravnosti polova ne bi trebalo posmatrati samo kao problem za žene, već i za društvo u celini, za sva institucionalna tela i mehanizme države, jer se barijere mogu jedino razgraditi i *de facto* postići ravnopravnost spolova koja je među najvećim. važna za socijalnu pravdu. Ali, pre svega, ravnopravnost polova treba posmatrati kao zajedničku i veoma važnu misiju svih državnih organa u smislu ispunjavanja ustavne i zakonske obaveze. Ravnopravnost polova je takođe važan element Strategije Evropske Unije, koja ima za cilj povećanje i poboljšanje uslova za žene i muškarce u svim sferama života, kroz eliminaciju svih oblika diskriminacije.

Rezolucija 1325 Saveta Bezbednosti Ujedinjenih nacija “Žene, mir i bezbednost” ima za cilj da integriše pol u sve aspekte bezbednosnog rada. Takođe ima za cilj da poveća zastupljenost žena na svim nivoima donošenja odluka u nacionalnim, regionalnim i međunarodnim institucijama.

Implementacija Rezolucije 1325 je podržana kroz nacionalne planove i strategije, uključujući politiku ljudskih prava i ravnopravnosti polova u MO i KSB.

Politika Ljudskih Prava (PLJP) u Ministarstvu Odbrane zasnovana je na nacionalnom i međunarodnom zakonodavstvu i fokusira se na ljudska prava, ravnopravnost polova i prava

zajednica u sektoru sigurnosti kao važnu vrednost i standard koji dodaje imidža MO/KBS i proces integracije u EU i NATO.

PIS obezbeđuje MO i KBS efikasnim, koordiniranim i održivim smernicama o zaštiti, unapređenju, poštovanju i promovisanju ljudskih prava i ravnopravnosti polova.

DOSTIGNUĆA - TRENUTNA SITUACIJA

Ministarstvo Odbrane i Kosovske Bezbednosne Snage su institucije koje, na osnovu zakonske infrastrukture, obezbeđuju odgovarajuće okruženje sa sistemom vrednosti gde se ljudska prava, zajednice, devojčice i žene tretiraju sa dostojanstvom i jednakim mogućnostima kao vrednostima od suštinskog značaja za demokratski razvoj društva. Zaštita, promocija, poštovanje ljudskih prava, ravnopravnost polova i prava zajednica stalno su uključeni u ciljeve MO-a i KBS-a.

Ministarstvo Odbrane je osnovalo Jedinicu za ljudska prava i ravnopravnost polova (JLJP), koja deluje kao savetodavni, nadzorni i savetodavni mehanizam unutar MO i KSB-a, koji ima misiju štiti, unapređuje, afirmiše i promoviše ljudska prava stalnim angažovanjem u sprečavanju i borbu protiv diskriminacije, stvarajući okruženje koje pogoduje jednakim mogućnostima i pristupu u svim sferama bez razlike u smislu polova, jezika, nacionalne ili verske pripadnosti, u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Sledeća tabela prikazuje stanje zastupljenosti zajednica i žena u broju i činu.

Njësitë		Struktura	Të lira në strukturë	Personel i pa sistemuar	Personel në menaxhim			
					Gjithsej personel	M	F	Minoritete
MFSK	Civil	136	7		129	93	36	4
	Ushtarak	68	3	3	68	64	4	0
KFT	Civil	100	0		100	83	17	1
	Ushtarak	258	7	7	258	228	30	17
BMO Ushtarak		815	15	31	831	753	78	83
BRSB Ushtarak		1164	94	3	1073	1004	69	124
KDS Ushtarak		195	3	14	206	188	18	22
ATASHE					7	7	0	0
Gjithsej ushtarak		2500	122	58	2436	2237	199	246
		64 pozita të lira						
Përqindja ushtarak		100%	2.56%		97.44%	91.83%	8.17%	10.10%
Civil ne MFSK/FSK		236	7		229	176	53	5
Përqindja civil		100%	2.97%		97.03%	76.86%	23.14%	2.18%
REZERVA		800	442		358	343	15	9
Përqindja		100%	55.25%		44.75%	95.81%	4.19%	2.51%
KADET					95	83	12	8
GJITHSEJ USH/C		3536	571		3125	2846	279	268
Gjithsej ne %		100%	16.15%		88.38%	91.07%	8.93%	8.58%

Tabela 1. Zastupljenost zajednica i žena u MO i KBS-u (Novembar 2018)

U Ministarstvu Odbrane (MO) sisteminirano je 36 civilne žene ili 27.69%, dok na rukovodećim pozicijama ima 9 žena ili 6,92%, u ukupnom broju civilnog osoblja u MO. Dok su žene u uniformi u MO-u 4 ili 6,15% od ukupnog broja vojnog osoblja u MO.

Vojne osoblje žena u KBS-u, takođe imaju važne položaje na komandnom nivou, kao što je zamenik komandanta, komandant kompanije, komandant voda. Broj oficira je 22 ili 6,21% u ukupnom broju oficira u MO/KSB. Dok, ukupan broj žena i devojaka koje su uniformisane u KBS po činu je sledeći: brigadni general-1, potpukovnik-3, major-4, kapetan-5, poručnik -6, potporučnik 3, zastavnik -2, stariji vodnik-12, vodnik-8, desetar-36, i vojnik -120.

SVRHA

Ministarstvo Odbrane je posvećeno daljem razvoju svog uspeha u zaštiti, unapređenju i promovisanju ljudskih prava. Poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda nije samo jedan od stubova demokratskog i modernog društva, već predstavlja važan element profesionalizma Ministarstva Odbrane i KBS-a.

Politika ljudskih prava i ravnopravnosti polova ima za cilj da pruži uputstvo i smernice za zaštitu, promociju ljudskih prava, ravnopravnost polova i ne većinske zajednice u MO/KBS u skladu sa ustavom zemlje, međunarodnim konvencijama i zakonodavstvom na snazi.

CILJEVI

Ciljevi Politike za Ljudska Prava su:

1. Uspostavljanje i razvoj zastupljenosti polova i zajednica u MO i KBS;
2. Promovisanje zastupljenosti polova u procesu donošenja odluka;
3. Razvoj i unapređenje obrazovnih programa i obuke u MO/KBS za ljudska prava, ravnopravnost polova zajednice.

Cilj ove politike je da unapredi i promoviše jednake mogućnosti za sve, bez obzira na religiju, etničku pripadnost i pol u MO i KSB. Stalna obrazovanja pripadnika MO i KSB-a za ljudska prava promoviše i unapređuje organizacionu kulturu i stvara mogućnosti za podizanje svesti kako bi se prevazišle predrasude i zabranila diskriminacija i druga zlostavljanja.

MO i KBS ostaju posvećeni kontinuiranom poboljšanju životne sredine i radnih uslova za sve pripadnike bez razlike. Poštovanje ljudskih prava, uzimajući u obzir dostojanstvo, kulturu, etničku pripadnost i verska uverenja, stvara povoljnu radnu atmosferu i regulira odnos između pripadnika svih zajednica. Kroz ove aktivnosti MO/KBS će i dalje biti pouzdan i privlačan za sve zajednice na Kosovu.

Da bi se postigli objektivni i strateški ciljevi ove politike, izradiće se Akcioni Plan koji je sastavni deo Politike.

GLAVNI PRINCIPI

Osnovni principi za sprovođenje ciljeva politike ljudskih prava su:

1. Ravnopravnost polova, uslov za pravednu, stabilnu i razvijenu organizaciju;
2. Osetljivost i jednak tretman prema specifičnim potrebama polova;
3. Prepoznavanje, vrednovanje i poštovanje različitosti;
4. Zaštita od diskriminacije;
5. Nulta tolerancija u odnosu na nasilje nad ženama.

Sprovođenje ciljeva Politike vrši se kroz interne mehanizme MO i KBS u među-institucionalnoj koordinaciji i saradnji na osnovu obaveza koje proizilaze iz Ustava zemlje, zakona, podzakonskih akata, strategija i drugih politika na nacionalnom nivou.

SPROVOĐENJE

1. Uz podršci cilju uspostavljanja i razvoja zastupljenosti polova i zajednica u MO i KSB-u, politika daje smernice za potpuno, ravnopravno i nepristrasno i direktno ili indirektno postupanje prema svim osobama bez razlike, u skladu sa Ustav zemlje, međunarodne konvencije i zakonodavstvo na snazi kroz:

- 1.1.Organizovanje specifičnih informativnih kampanja kao dodatna afirmativna mera za podsticanje devojaka i žena i zajednica da postanu deo MO i KBS.
- 1.2.Svest javnosti o poštovanju ljudskih prava, ravnopravnosti polova i zajednica u MO i KBS kroz dokumentarne, brošure i druge pisane i elektronske materijale.
- 1.3.Identifikovanje izazova u vezi sa poštovanjem ljudskih prava, ravnopravnosti polova i prava zajednica kroz istraživanja, ankete i periodične analize i preduzimanje mera za sprečavanje, minimiziranje i eliminisanje ovih izazova.

1.4. Organizovanje seminara za promociju i podizanje svesti o vrednostima multietničkih snaga.

2. Uz podršci cilja za unapređenju zastupljenosti polova u procesu donošenja odluka, Politika daje pruža instrukcije angažovanju MO i KBS-a kako bi se poboljšala uloga ovog pola u donošenju odluka putem:

2.1. Stvaranje mogućnosti za obuku i razvoj karijere.

2.2. Uključivanje devojčica i žena u procese donošenja odluka, kako u odborima tako i u različitim radnim grupama.

2.3. Povećanje broja devojaka i žena na rukovodećim pozicijama tokom vežbi, obuke i operacija.

2.4. Organizovanje okruglih stolova i debata o podizanju uloge žena u donošenju odluka.

3. Uz podršci cilja za razvoju i unapređenju obrazovnih programa i obuka u MKBS-u/KSB-u za ljudska prava, ravnopravnost polova i zajednice, politika pruža smernice za razvoj programa za podizanje svesti - obrazovanje putem:

3.1. Pregleda, modifikovanje i unapređenje programa/modula za ljudska prava, ravnopravnost polova i zajednice, u osnovnoj obuci, u saradnji sa Komandom za Doktrinu i Obuku.

3.2. Uključivanje modula za ljudska prava, ravnopravnost polova i zajednice, posebno Rezolucija 1325 Savet Bezbednosti UN-a „Žene, mir i bezbednost“ u kurseve razvoja karijere za podoficira i oficira.

Uspostavljanje i razvoj zastupljenosti polova i zajednica, razvoj i unapređenje obrazovnih programa i obuka, kao i napredak i zastupljenost žena u procesu donošenja odluka su ciljevi koji obavezuju MO i KSB i sastavni su deo svih planova, uopšteno i konkretizovano aktivnostima u Akcionom Planu ove Politike.

SWOT ANALIZA

Politika za ljudska prava, između ostalog, ima za cilj da pruži i identifikuje interne i eksterne faktore koji mogu imati uticaj na njegovu realizaciju.

U tom cilju, politika se zasniva na razvoju SWOT (smart) analize kako bi se naglasile prednosti, nedostaci, pretnje i mogućnosti.

PREDNOSTI

Interni faktori koji proizlaze iz SWOT analize su sledeći:

- Postojanje potpunog pravnog okvira i institucionalnih mehanizama na nacionalnom nivou koji garantuju ljudska prava i osnovne slobode;
- Spremnost MO-a i KBS-a za dalju afirmaciju i unapređenje ljudskih prava, ravnopravnosti polova i zajednica;
- Organizovanje kampanja regrutovanja posvećenih samo ženskom polu i zajednicama kako bi se postigla njihova zastupljenost u skladu sa standardima.

NEDOSTACI

Drugi unutrašnji faktori koji predviđa SWOT analiza su sledeći nedostaci:

- Niska zastupljenost žena na rukovodećim pozicijama i donošenju odluka;
- Nedovoljna zastupljenost žena na opštem nivou;
- Ne usklađivanje internih pravila za porodijsko odsustvo za žene u uniformi sa nacionalnim zakonodavstvom;
- Nedostatak normativne regulative za tretman trudnica zbog prirode usluga i uslova rada;
- Nedostatak oblika izveštavanja u vezi sa seksualnim uznemiravanjem i diskriminacijom.

PRETNJE

Spoljni faktori koji predviđa SWOT analiza su:

- Izazovi žena u pružanju usluga i prihvatanju koncepta jednakih usluga;
- Porodični/socijalni uticaji kao rezultat promene građanskog/bračnog statusa zbog specifičnosti usluga.

MOGUĆNOSTI

SWOT analiza predviđa postojanje mogućnosti kao spoljnih faktora koji su:

- Postojanje dovoljnih i kvalifikovanih kandidata za regrutovanje i služenje u MO i KBS-u;
- Rezolucija 1325 Saveta Bezbednosti Ujedinjenih nacija i njena implementacija.

PRIORITETI

Na osnovu SWOT analize prioriteti politike su:

- Uključivanje integracije pola u sve politike, dokumente i zakonodavstvo Ministarstva odbrane i KBS-a;
- Uključivanje budžetiranja pola u sve oblasti kako bi se osiguralo poštovanje principa jednakosti pola;
- Jednaka zastupljenost na konferencijama, obukama, seminarima u zemlji i inostranstvu;
- Preferencijalni tretman, regrutovanja i zapošljavanje i napredovanje na radna mesta i druge mere u bilo kojoj oblasti gde postoji nejednakost;
- Poduzimanje **privremenih** posebnih mera za postizanje stvarne ravnopravnosti pola, gde postoji nejednakost, u skladu sa postojećim zakonskim zahtevima.

ZAKLJUČCI

Politika ljudskih prava MO-a i KBS-a, sa postojećom programskom i organizacionom praksom, ima za cilj ravnopravno ostvarivanje dostojanstva i ljudskih prava za sve, bez obzira na pol, religiju ili etničku pripadnost.

Pravni mehanizmi MO-a i KBS-a će biti u funkciji sprovođenja ove politike, dodajući potrebu za aktivnim učešćem i efektivnom saradnjom svih vojnih i civilnih pripadnika MO i KBS-a. Politika osigurava da svi pripadnici MO i KBS-a odražavaju vrednosti ljudskih prava, ravnopravnost polova i poštovanje različitosti u svojim stavovima i aktivnostima.

Kontinuirani pregled i praćenje sprovedenih aktivnosti je važno i u skladu sa svrhom politike.

Istraživanje, ankete i analize će biti deo aktivnosti usmerenih na postizanje ciljeva politike.

JLJP će izveštavati i davati tekuće preporuke o stanju ljudskih prava, rodne ravnoteže i zajednica u MO i KBS.

Sastavni deo Politike o ljudskim pravima i ravnopravnosti polova je Akcioni Plan, koji uključuje konkretne aktivnosti za implementaciju ciljeva ove politike.

Politika će biti revidirana po potrebi na osnovu analiza, preporuka i naučenih lekcija tokom implementacije preliminarnih.